

Vergaderjaar 2008–2009

27 925

Bestrijding internationaal terrorisme

23 490

Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

C¹

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 juli 2009

In hun vergadering van 3 maart 2009 hebben de vaste commissies voor Europese Samenwerkingsorganisaties² en voor de JBZ-Raad³ gesproken over het CIA-rendition-programma. Directe aanleiding voor deze bespreking vormde een brief van de voorzitter van het Europees Parlement, de heer Hans-Gert Pöttering, waarin hij vroeg naar de activiteiten die de nationale parlementen hebben ontplooid in reactie op dit programma.

Naar aanleiding daarvan hebben deze commissies op 24 maart 2009 een brief gestuurd aan de minister van Buitenlandse Zaken met enige vragen.

De minister heeft op 29 juni 2009 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor de JBZ-Raad,
Kim van Dooren

¹ De letter C heeft alleen betrekking op het dossier 27925.

² Samenstelling: Europese Samenwerkingsorganisaties: Holdijk (SGP), Van der Linden (CDA), (voorzitter), Bemelmans-Vidéc (CDA), Van de Beeten (CDA), Broekers-Knol (VVD), (vice-voorzitter), Ten Hoeve (OSF), Kneppers-Heynert (VVD), Benedictus (CDA), Van Driel (PvdA), Eigeman (PvdA), Engels (D66), Peters (SP), K.G. de Vries (PvdA), Haubrich-Gooskens (PvdA), Reuten (SP), Schaap (VVD), Smaling (SP), Koffeman Böhler (GL), Van Bijsterveld (CDA), Strik (GL), Kuiper (CU), Duthler (VVD), Vliegthart (SP), Lagerwerf-Vergunst (CU), Yildirim (Fractie-Yildirim)

³ JBZ-Raad: Holdijk (SGP), Dölle (CDA), Van de Beeten (CDA), Broekers-Knol (VVD), De Graaf (VVD), Kox (SP), (voorzitter), Essers (CDA), Meurs (PvdA), Eigeman (PvdA), Engels (D66), Franken (CDA), (vice-voorzitter), Van Kappen (VVD), Peters (SP), K.G. de Vries (PvdA), Haubrich-Gooskens (PvdA), Reuten (SP), Koffeman (PvdD), Böhler (GL), Van Bijsterveld (CDA), Strik (GL), Lagerwerf-Vergunst (CU), Duthler (VVD), Vliegthart (SP), Kuiper (CU), Yildirim (Fractie-Yildirim).

BRIEF AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Den Haag, 24 maart 2009

In hun vergadering van 3 maart jl. hebben de commissies voor Europese Samenwerkingsorganisaties (ESO) en voor de JBZ-Raad gesproken over het CIA-rendition-programma. Directe aanleiding voor deze bespreking vormde een brief van de voorzitter van het Europees Parlement, de heer Hans-Gert Pöttering, waarin hij vroeg naar de activiteiten die de nationale parlementen hebben ontplooid in reactie op dit programma. Een afschrift van de brief van de Voorzitter van de Eerste Kamer aan de heer Pöttering is als bijlage bij deze brief gevoegd.

De brief van de heer Pöttering, alsook de resolutie over het rendition-programma van het Europees Parlement en de recente ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk¹, geeft een aantal leden van de commissies, van de fracties van de PvdA, Groen Links en OSF, aanleiding tot het stellen van nieuwe vragen over het programma en de positie van de Nederlandse regering. Deze vragen leggen de commissies bij deze graag aan u voor.

Leden van de genoemde fracties betreuren het in de eerste plaats, dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa relatief weinig met de resultaten van het onderzoek van de heer Marty heeft gedaan. Graag vernemen zij hoe de Nederlandse positie tijdens de besprekingen in het Comité is geweest en wat de regering heeft geprobeerd om andere lidstaten tot meer daadkracht te bewegen.

Ook in meer algemene zin vragen deze leden hoe de Nederlandse regering zich tegenover andere lidstaten heeft opgesteld in relatie tot het rendition-programma. Zijn er, onder meer naar aanleiding van de rapporten van de heer Marty c.s. en het Europees Parlement, andere landen aangesproken op hun vermeende handelen in strijd met het EVRM? Zo ja, om welke landen gaat het en wat was hun reactie? Zo nee, waarom niet?

In de resolutie van het Europees Parlement² wordt onder punt N verwezen naar een informeel trans-Atlantisch overleg van december 2005 tussen de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU en de NAVO. Tijdens dit overleg zou informatie zijn verstrekt over het rendition-programma van de Verenigde Staten. Was uw ambtsvoorganger bij dit overleg aanwezig? Zo ja, kunt u dan bevestigen dat de Nederlandse regering aldaar informatie heeft gekregen over het Amerikaanse rendition-programma? Wat is vervolgens met deze informatie gedaan?

De leden van de commissies verzoeken u tot slot toe te zeggen dat de Nederlandse regering er alles aan zal doen om te voorkomen dat in de toekomst het Nederlandse luchtruim benut zal worden voor rendition-programma's, dan wel vergelijkbare programma's, van de Verenigde Staten of andere landen.

De commissies zien de beantwoording van hun vragen en de reactie van de regering op hun opmerkingen met belangstelling tegemoet.

Voorzitter van de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties,
drs. P. R. H. M. van der Linden

Voorzitter van de commissie voor de JBZ-Raad
M. J. M. Kox

¹ Zie onder meer: «Britain admits rendition of terror suspects», The Times – 27 februari 2009.

² Resolutie P6_TA(2007)0032.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 juni 2009

Naar aanleiding van de schriftelijke vragen van de Vaste Commissies voor Europese Samenwerkingsorganisaties en voor de JBZ-Raad van de Eerste Kamer over het CIA-Rendition-Programma, met kenmerk 143 316.2u, die werden ingezonden op 24 maart 2009, ontvangt u hierbij de antwoorden.

De minister van Buitenlandse Zaken
M. J. M. Verhagen

Antwoorden van de heer Verhagen, minister van Buitenlandse Zaken, op het verzoek van de vaste commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties en de vaste commissie voor de JBZ-raad van 24 maart 2009 met kenmerk 143 316.2u inzake CIA-rendition-programma.

1, 2, 3 en 4

Hoe is de Nederlandse positie tijdens de besprekingen van de resultaten van het onderzoek van de heer Marty in het Comité van Ministers van de Raad van Europa geweest?

Wat heeft de regering gedaan om andere lidstaten tot meer daadkracht te bewegen?

Zijn er, onder meer naar aanleiding van de rapporten van de heer Marty c.s. en het Europees Parlement, andere landen aangesproken op hun vermeende handelen in strijd met het EVRM?

Zo ja, om welke landen gaat het en wat was hun reactie? Zo nee, waarom niet?

Ik heb mij in de discussie over de vermeende CIA-vluchten en detentiekampen in Europa altijd uitgesproken vóór het respecteren van de mensenrechten bij het tegengaan van terrorisme. Zowel tegenover de VS als in internationale gremia, waaronder de Raad van Europa, heeft Nederland zich dan ook kritisch uitgelaten.

Nederland draagt de mensenrechten en het internationaal humanitair recht actief uit, zowel in bilaterale als multilaterale contacten. De regels die in internationale verdragen zijn vastgelegd ten behoeve van de naleving van mensenrechten, gelden onder alle omstandigheden en dus ook bij de bestrijding van terrorisme. Zaken als *extraordinary renditions* en geheime detentiefaciliteiten zijn in strijd met het internationale recht en zijn door Nederland expliciet veroordeeld. De regering heeft dit standpunt steeds consequent uitgedragen tegenover zowel de Verenigde Staten als tegenover Europese partners. Verder acht de regering het vooral van belang om samen met de VS en andere partners binnen de kaders van het internationale recht van de mensenrechten te zoeken naar werkbare oplossingen voor de juridische uitdagingen die de strijd tegen het internationale terrorisme stelt.

Wat betreft vermeende betrokkenheid van Europese staten bij deze Amerikaanse activiteiten, heeft Nederland zich op het standpunt gesteld dat de onderzoeksplicht in eerste instantie bij nationale parlementen ligt, zoals ik ook aan u heb laten weten in mijn brief van 29 juni 2007 (Kamerstuk 27 925, nr. 256). Waar sprake is van serieuze verdenkingen dienen deze in eerste instantie onderzocht te worden door de betreffende nationale justitiële autoriteiten.

In een aantal landen heeft ook werkelijk strafrechtelijk onderzoek plaatsgevonden, bijvoorbeeld in het VK en in Spanje.

Nederland heeft, conform de motie Pechtold, het «tweede rapport Marty» op de agenda gezet van de RAZEB (juli 2007). Ik heb onder dit agendapunt aandacht gevraagd voor de inhoud van het rapport en de EU-lidstaten opgeroepen de aanbevelingen van de resolutie van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa op te volgen. Daarnaast heeft overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van Roemenië en Polen – de twee landen waartegen de heer Marty stelde over bewijs te beschikken. Er is gesproken over het verstrekken van aanvullende informatie door beide landen over CIA-vluchten en -detentiekampen in reactie op het rapport Marty. Daarbij is ook de Nederlandse assistentie aan deze landen aangeboden. Beide landen gaven echter aan niet over meer informatie te

beschikken dan wat zij al aan de heer Marty ter beschikking hadden gesteld.

In het Comité van Ministers van de Raad van Europa (CM) is de rapportage van de heer Marty voor het laatst aan de orde geweest eind 2007 tijdens besprekingen van het antwoord op de tweede resolutie hieromtrent van de Parlementaire Assemblee. Dit antwoord, daterend van januari 2008, bevestigt het belang van respect voor mensenrechten bij het tegengaan van terrorisme, stelt dat het de verantwoordelijkheid van de lidstaten is om het EVRM te eerbiedigen en herinnert de lidstaten eraan dat zij ook verantwoordelijk zijn voor het voorkómen van mensenrechtenschendingen op hun grondgebied door derde partijen. Dit antwoord is met instemming van Nederland tot stand gekomen.

5 en 6

In de resolutie van het Europees Parlement wordt onder punt N verwezen naar een informeel trans-Atlantisch overleg van december 2005 tussen de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU en de NAVO. Tijdens dit overleg zou informatie zijn verstrekt over het rendition-programma van de Verenigde Staten. Was uw ambtsvoorganger bij dit overleg aanwezig? Zo ja, kunt u dan bevestigen dat de Nederlandse regering aldaar informatie heeft gekregen over het Amerikaanse rendition-programma?

Op 7 december 2005 heeft aan de vooravond van de ministeriële bijeenkomst van de Noord Atlantische Raad (NAR) een informele bijeenkomst van EU- en NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken plaatsgevonden. Mijn ambtsvoorganger was hierbij aanwezig. Zoals de Tweede Kamer is medegedeeld in een brief van 23 december 2005 (Kamerstuk 27 925, nr. 196), weersprak toenmalig Amerikaans Minister van Buitenlandse Zaken Rice de beschuldiging als zouden de Verenigde Staten gevangenen transporteren met het oogmerk ze elders aan de mogelijkheid van marteling bloot te stellen. Ook stelde zij, dat marteling bij wet verboden is en de Verenigde Staten een duidelijk beleid hebben dat wrede, onmenselijke en vernederende behandeling (waar ook ter wereld) onder geen beding toestaat. Rice gaf tenslotte aan, dat de Verenigde Staten geen volledige openheid over geheime inlichtingenoperaties kunnen betrachten.

7

Wat is vervolgens met deze informatie gedaan?

Zowel mijn ambtsvoorganger als ikzelf hebben het overbrengen van op onrechtmatige wijze gedetineerde terrorismeverdachten zonder adequate juridische waarborgen, alsmede het gebruik van geheime detentiecentra steeds afgewezen. Het feit dat indertijd Rice de beschuldiging als zouden de Verenigde Staten gevangenen transporteren met het oogmerk ze elders aan de mogelijkheid van marteling bloot te stellen weersprak, werd door mijn ambtsvoorganger dan ook van harte verwelkomd. Nederland heeft in contacten met de Verenigde Staten ook daarna bij voortduring het belang onderstreept van het respect voor mensenrechten bij het tegengaan van terrorisme. Dit standpunt draag ik uit bij alle daarvoor geschikte gelegenheden.